

بسمه تعالی

**شیوه نامه اجرایی
محدودیت و ممنوعیت کشت برنج خارج از استان های
گیلان و مازندران**

کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

دی ۹۷

۱- مقدمه:

متوسط بارندگی در ایران حدود یک سوم متوسط بارندگی جهانی است. این نسبت در دو دهه اخیر به دلیل تبعات تغییر اقلیم، کاهش قابل توجهی یافته است. با این حال، بالغ بر ۲۰ درصد از اراضی کشور به محصولات پرمصرف از جمله برنج اختصاص یافته است. در حال حاضر، برنج، حدود ۸ تا ۱۰ درصد از سطح زیرکشت محصولات زراعی کشور را به خود اختصاص داده است. علاوه بر استان‌های شمالی کشور که از محدودیت کمتری در منابع آب برخوردار هستند، برنج در استان‌هایی کشت می‌شود که کم‌آبی و عدم توازن منابع و مصارف منجر به ناپایداری شدید منابع آب سطحی و زیرزمینی شده است. کشت برنج در استان‌های غیرشمالی با توسعه پایدار منابع آب، اصول سازگاری با کم‌آبی و توزیع عادلانه آب بین مصرف‌کننده‌های مختلف، سازگار نیست و لاجرم باید برنامه‌های اجرایی لازم برای تغییر الگوی کشت و جایگزینی کشت محصولات کم‌آب بر به جای برنج، به مرحله اجرا درآید. به این منظور و در راستای تسهیل در اجرای تصویب نامه هیات وزیران به شماره ۱۰۷۸۰۲/ت/۵۵۸۶۸ ه مورخ ۹۷/۸/۱۵، شیوه نامه اجرایی حاضر به منظور ترسیم فرآیند انجام کار تهیه گردیده است.

۲- هدف:

کاهش تدریجی سطح زیرکشت برنج در غیر از استان‌های گیلان و مازندران در یک دوره سه ساله که در سال چهارم منتهی به حذف کشت برنج و جایگزینی آن با محصولات کم‌آب بر با حفظ سطوح کشت شود.

۳- محدوده اجراء:

کلیه استان‌ها به غیر از استان‌های گیلان و مازندران و خشکه کاری برنج مشروط به استفاده از سامانه‌های نوین آبیاری و نصب کنترلر هوشمند توسط متقاضی و تحویل حجمی و استفاده از حداکثر ۷۰۰۰ متر مکعب آب در هکتار در یک دوره کشت و تولید ۶۰۰ گرم برنج در ازای هر متر مکعب آب مصرفی که به تایید مشترک جهاد کشاورزی و شرکت آب منطقه‌ای استان/سازمان آب و برق خوزستان برسد.

۴- تعاریف:

۱-۴- کارگروه استانی: کارگروه استانی سازگاری با کم‌آبی

۲-۴- مصوبه: تصویب نامه هیات وزیران در خصوص محدودیت منجر به ممنوعیت کشت برنج خارج از استان‌های گیلان و مازندران به شماره ۱۰۷۸۰۲/ت/۵۵۸۶۸ ه مورخ ۹۷/۸/۱۵

۳-۴- استان: کلیه استان‌های کشور بجز استان‌های گیلان و مازندران

۴-۴- دبیرخانه: دبیرخانه کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی

۵-۴- سال: سال زراعی از اول مهر هر سال تا انتهای شهریور سال بعد

۵- وظایف:

۱-۵- وزارت جهاد کشاورزی موظف است، اقدامات زیر را انجام دهد:

الف) ممنوعیت تخصیص بارانه، نهاده‌های تولید (کود، بذر، سم و ماشین آلات)، خرید توافقی، بیمه و کلیه تسهیلات را به اراضی برنج کاری در خارج از محدوده اجرای این شیوه نامه به همه سازمان‌ها و نهادهای ذیربط استانی ابلاغ و اطلاع رسانی نماید و بر اجرای آن نظارت کند.

ب) الگوی کشت جایگزین برنج را برای استان‌های محدوده اجرای این شیوه نامه تا پایان دی ماه سال اول اجرای مصوبه به کارگروه‌های استانی و دبیرخانه اعلام نماید.

ج) بسته حمایتی به استناد تبصره یک بند ۶ مصوبه را تا پایان اسفند ماه سال اول اجرای مصوبه به دبیرخانه اعلام نماید.
د) با مشارکت وزارت صنعت، معدن و تجارت، برنامه ارائه کمک های فنی و اعتباری و تسهیلاتی لازم برای تغییر خطوط تولیدی کارخانه های شالیکوبی در استان های محدوده اجرای این شیوه نامه را تا پایان اسفند ماه سال اول اجرای مصوبه به دبیرخانه اعلام نماید.

ه) تهیه برنامه پیشنهادی در راستای اجرایی شدن مفاد مندرج در ماده پنج مصوبه و ارایه به کارگروه ملی سازگاری با کم آبی برای تایید و ارایه به هیئت محترم وزیران

۲-۵- سازمان جهاد کشاورزی استانها موظفند:

۱-۲-۵- نسبت به ارائه اطلاعات زیر حداکثر تا اول دی ماه هر سال اقدام نمایند:

الف) میزان سطوح اراضی موجود و دارای سابقه کشت برنج (با ذکر نوع کشت اعم از خشکه کاری وغیره) به تفکیک شهرستان/شهر/دهستان/روستا،

ب) فهرست موقعیت، میزان مالکیت، سطح شالیزاری و تعداد قطعات برنج کاری هر بهره بردار و تشکل های کشاورزی موجود،
ج) برنامه کاهش سالانه سطح زیر کشت برنج در طی مدت سه سال،

د) کارخانه های شالیکوبی فعال در استان و تعداد نیروی کار شاغل و ظرفیت آنها

ه) اجرای سیاست ها و بسته های حمایتی تشویقی مصوب وزارت جهاد کشاورزی برای کشت های جایگزین

و) تعیین میزان سطح قابل اجرای خشکه کاری با هماهنگی شرکت آب منطقه ای/سازمان آب و برق خوزستان با در نظر گرفتن ملاحظات آب قابل برنامه ریزی استان

۲-۲-۵- برنامه های اطلاع رسانی و اجرایی زیر را انجام دهند:

الف) اطلاع رسانی گسترده به برنج کاران در مورد مصوبه و شیوه نامه اجرایی آن تا پایان دی ماه سال اول اجرای مصوبه و ادامه فعالیت در سال های بعد

ب) پیاده سازی برنامه ترویجی مصوب شده برای معرفی کشت جایگزین به برنج کاران استان

ج) اقدامات مقتضی برای ارائه بسته حمایتی به برنج کارانی که الگوی پیشنهادی را رعایت کنند.

۳-۵- وزارت نیرو موظف است تعرفه آب و برق مصرفی در اراضی برنج کاری محدوده شیوه نامه را تا قبل از ابتدای هر یک از سال های اول تا سوم اجرای شیوه نامه به شرکت های تابعه ابلاغ نماید.

۴-۵- شرکت آب منطقه ای استان/سازمان آب و برق خوزستان موظف است:

۱-۴-۵- بر اساس فهرست موقعیت و مالکیت قطعات برنج کاری اعلام شده توسط سازمان جهاد کشاورزی استان، نسبت به ارائه اطلاعات زیر حداکثر تا دو ماه قبل از شروع هر یک از سال های اجرای شیوه نامه اقدام نماید:

الف) فهرست موقعیت محل آبگیری هر یک از قطعات برنج کاری

ب) نوع منبع تامین آب (رودخانه، شبکه آبیاری، منابع آب زیرزمینی و ...)

ج) مجاز یا غیر مجاز بودن برداشت از منابع آب و بروز بودن پروانه،

د) وضعیت تجهیزات کنترل و اندازه گیری (به منظور تحویل حجمی)،

ه) متوسط هزینه تمام شده آب سطحی استان به منظور اعمال تبصره یک ماده شش مصوبه برای آبهای زیرزمینی و سطحی

و) بازنگری در برنامه بهره برداری از سدها متناسب با کشت های مصوب جایگزین برنج

۲-۴-۵- نسبت به موارد زیر اقدام نماید:

الف) برچیدن تجهیزات برداشت غیرمجاز آب از منابع آب سطحی و معرفی بهره برداران غیرمجاز به مراجع قضایی ذیربط تا پایان سال اول اجرای برنامه و ادامه اقدامات در سال های پس از آن با مشارکت سازمان جهاد کشاورزی استان.

- (ب) اصلاح و تعدیل پروانه‌های بهره برداری از منابع آب متناسب با کشت جایگزین و اراضی خشکه کاری برنج در حد ۷۰۰۰ متر مکعب در هکتار برای هر دوره کاشت
- (ج) انجام هماهنگی لازم برای تبادل اطلاعات منابع تامین آب کشت برنج با شرکت توزیع برق استان به منظور قطع برق در صورت عدم رعایت مفاد مصوبه
- (د) تحویل حجمی آب براساس پروانه برای منابع دارای کنتور حجمی تا پایان سال سوم اجرای مصوبه و قطع تحویل آب از سال چهارم
- (ه) ابلاغ برنامه مصوب استانی به مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی برای اطمینان از کاهش تدریجی سطح زیرکشت برنج در سه سال اول اجرای مصوبه
- (و) تعیین تکلیف چاه های فاقد پروانه بهره برداری که تمام یا درصدی از آب استخراج شده از آنها برای کشت برنج مورد استفاده قرار می‌گیرد تا پایان سال اول اجرای مصوبه و ادامه فعالیت‌های مرتبط در سال‌های پس از آن
- (ز) اعلام میزان درآمد حاصل از اعمال تعرفه های افزایشی آب به دبیرخانه و واریز آن به خزانه داری کل کشور در راستای اجرایی نمودن تبصره یک ماده شش مصوبه
- (ح) پشتیبانی از تامین تسهیلات لازم برای نصب کنتور حجمی هوشمند و ابزارهای مناسب اندازه گیری برای برنج کاران دارای پروانه بهره برداری معتبر فاقد کنتور
- (ط) عدم انعقاد قرارداد تحویل حجمی آب و ارسال درخواست قطع برق چاه های کشاورزی به شرکت توزیع برق در حدود اراضی اعلام شده توسط سازمان جهاد کشاورزی استان مطابق بند ۵-۲-۱-ج
- ۵-۵- شرکت توزیع برق استان موظف است:
- ۵-۵-۱- بر اساس فهرست موقعیت آبدگیری قطعات برنج کاری اعلام شده توسط سازمان جهاد کشاورزی استان و یا شناسایی مواردی که الگوی ارائه شده از طرف وزارت جهاد کشاورزی را رعایت ننموده اند، نسبت به ارائه اطلاعات زیر حداکثر تا یک ماه قبل از شروع هر یک از سال های اجرای شیوه نامه اقدام نماید:
- الف) مجاز یا غیر مجاز بودن تامین انرژی
- ب) وضعیت تجهیزات کنترل و اندازه گیری مصرف انرژی (امکان پذیر بودن قطع تامین انرژی)،
- ۵-۵-۲- نسبت به موارد زیر اقدام نماید:
- الف) اعلام میزان درآمد حاصل از اعمال تعرفه های افزایشی برق به دبیرخانه و واریز آن به خزانه داری کل کشور در راستای اجرایی نمودن تبصره یک ماده شش مصوبه
- ب) قطع برق برداشت‌های غیرمجاز تا حداکثر یک هفته از اعلام شرکت آب منطقه‌ای استان/سازمان آب و برق خوزستان
- ج) تسهیل تبادل اطلاعات دوسویه با شرکت آب منطقه‌ای/سازمان آب و برق خوزستان برای کنترل مصرف آب و برق
- ۵-۶- شرکت توانیر موظف است برای هر یک از سال های اجرای شیوه نامه، آخرین هزینه تمام شده برق مصوب با لحاظ پیش بینی نرخ تورم را تعیین و تا دو ماه قبل از شروع هر یک از سال های اجرای شیوه نامه به دبیرخانه اعلام نمایند.
- ۵-۷- شرکت پخش فرآورده های نفتی به استناد تبصره ۲ بند ۶ تصویب نامه هیات وزیران به شماره ۱۰۷۸۰۲/ت/۵۵۸۶۸ هـ مورخ ۹۷/۸/۱۵ موظف است از اختصاص و تحویل انرژی (سوخت فسیلی) به اراضی برنج کاری در محدوده اجرای این شیوه نامه خودداری نماید.
- ۵-۸- وزارت صنعت، معدن، تجارت موظف است بر اساس اعلام وزارت نیرو، نسبت به ظرفیت سازی برای تامین کنتور و تجهیزات اندازه گیری مورد نیاز برای اجرای این شیوه نامه اقدام نماید.
- ۵-۹- سازمان برنامه و بودجه موظف است تمهیدات لازم برای اجرای بند ۸ مصوبه را اتخاذ نماید.
- ۵-۱۰- کلیه دستگاه های وظیفه مند در این شیوه نامه، موظف به ارائه گزارش عملکرد از اقدامات انجام شده در مقاطع زمانی سه ماهه به دبیرخانه هستند.
- ۵-۱۱- کارگروه استانی موظف به انجام اقدامات زیر است:

الف) برگزاری جلسات با نمایندگان تشکل های کشاورزان و سمن های استان برای ایجاد هم افزایی در راستای اجرای شیوه نامه

ب) برگزاری جلسات دوماهانه برای ارزیابی نحوه اجرای شیوه نامه و رفع موانع پیش روی اجرای آن

ج) الزام دستگاه های استانی ذیربط به اطلاع رسانی و آگاهی سازی و اقدامات ترویجی لازمه در خصوص مفاد مصوبه و شیوه نامه اجرایی آن

د) الزام دستگاه های عضو کارگروه استانی به همکاری برای اجرای مفاد شیوه نامه

ه) معرفی متخلفین که به رغم اطلاع رسانی و تذاکرات قبلی به فعالیت غیرمجاز ادامه می دهند به مراجع قضایی

و) جمع بندی نتایج اقدامات و ارائه گزارش های عملکرد در بازه های سه ماهه به دبیرخانه

۵-۱۲- دبیرخانه موظف است اقدامات زیر را به انجام برساند:

الف) نظارت بر عملکرد کارگروه های استانی

ب) دریافت گزارش عملکرد از کارگروه های استانی و انعکاس به کارگروه ملی سازگاری با کم آبی

۶- مفاد شیوه نامه:

این شیوه نامه شامل (۶) ماده و یک پیوست در تاریخ ۹۷/۱۰/۲۲ در جلسه دهم کارگروه ملی سازگاری با کم آبی مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

۱۰۷۸۰۲ ات ۵۵۸۶۸ هـ

شماره.....

تاریخ ۱۳۹۷/۸/۱۵

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

بسمه تعالی

"با صلوات بر محمد و آل محمد"

وزارت نیرو - وزارت جهاد کشاورزی - وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت کشور
وزارت نفت - سازمان برنامه و بودجه کشور

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۷/۸/۹ به پیشنهاد شماره ۹۷/۳۴۴۸۳/۳۱/۱۰۰ مورخ ۱۳۹۷/۷/۲۱ وزارت نیرو و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرد:

۱- کشت برنج براساس الگوی کشت وزارت جهاد کشاورزی صرفاً در استان‌های گیلان و مازندران مجاز است.

تبصره - در خارج از استان‌های گیلان و مازندران، خشکه کاری برنج مشروط به آبیاری تحت فشار و نصب کنتور توسط متقاضی و یا تحویل حجمی و استفاده از حداکثر (۷۰۰۰) مترمکعب آب در هکتار در یک دوره کشت که به تأیید مشترک جهاد کشاورزی و شرکت آب منطقه‌ای استان برسد، مجاز است.

۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است نسبت به معرفی کشت‌های جایگزین برنج در خارج از استان‌های گیلان و مازندران اقدام و با فعالیتهای ترویجی و اعطای کمک‌های فنی و اعتباری حمایت‌های لازم را به عمل آورد.

۳- ارایه هرگونه حمایت و خدمات مرتبط با کشت برنج اعم از یارانه، نهاده‌های تولید (انرژی، کود، بذر، سم و ماشین‌آلات)، خرید توافقی، بیمه و تسهیلات و احداث و توسعه کارخانه شالیکوبی صرفاً در استان‌های گیلان و مازندران و مناطق موضوع تبصره بند (۱) مجاز است.

۴- وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت موظفند کمک‌های فنی و اعتباری و تسهیلاتی لازم را برای تغییر خطوط تولیدی کارخانه‌های فعال شالیکوبی در غیر از استان‌های مازندران و گیلان و مناطق موضوع تبصره بند (۱) ارایه نمایند.

۵- وزارت جهاد کشاورزی به منظور بهبود معیشت کشاورزان، افزایش بهره‌وری نهاده‌ها و تولید برنج، زیرساخت‌های مورد نیاز از جمله تجهیز و نوسازی اراضی شالیزاری، احداث و توسعه آب‌بندان‌ها، اجرای روش‌های نوین آبیاری و تکمیل شبکه‌های آبیاری و زهکشی و کمک‌های فنی و اعتباری برای ماشینی کردن (مکانیزاسیون)، بذرهای اصلاح شده، تغذیه متعادل، مدیریت آفات، بیماری‌ها، علف‌های هرز و کشت نشایی در استان‌های گیلان و مازندران و مناطق موضوع تبصره بند (۱) را اجرایی نماید.

۶- وزارت نیرو موظف است براساس ماده (۲۶) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی - مصوب ۱۳۸۹ - نسبت به تحویل حجمی آب به کشت برنج متناسب با الگوی کشت اقدام نماید. ادامه تحویل آب به کشت برنج در غیر از استان‌های گیلان و مازندران و مناطق موضوع تبصره بند (۱) مشروط به کاهش سالانه سطح زیر کشت می‌باشد، به طوری که پس از پایان سه سال، مجاز به عقد قرارداد و تحویل آب‌های سطحی و برداشت آب زیرزمینی برای کشت برنج در غیر از

۱۰۷۸۰۲ / ات ۵۵۸۶۸ هـ

شماره

تاریخ ۱۵ / ۱۱ / ۳۷

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

استان‌های گیلان و مازندران و مناطق موضوع تبصره بند (۱) نمی‌باشد و در صورت لزوم پروانه‌های بهره‌برداری صادره متناسب با کشت جایگزین اصلاح و تعدیل می‌شود.

تبصره ۱- وزارت نیرو مجاز است به استناد ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه، نسبت به افزایش تعرفه آب و برق مصرفی برای کشت برنج در خارج از استان‌های گیلان و مازندران و مناطق موضوع تبصره بند (۱) (خارج از الگوی کشت) در سال اول به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) و در سال‌های دوم و سوم به میزان صددرصد (۱۰۰٪) متوسط قیمت تمام‌شده آب و برق (حسب تشخیص وزارت نیرو) در استان اقدام نماید. وجوه حاصله ناشی از این افزایش قیمت به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز و با پیش‌بینی در بودجه سنواتی و نیز با درج حکم تخصیص صددرصد (۱۰۰٪) در بودجه سنواتی و حسب موافقتنامه‌های متبادله با وزارت جهاد کشاورزی به صندوق‌های توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی هر استان (غیردولتی) برای حمایت از کشت‌های جایگزین برنج و مصارف موضوع بندهای (۲) و (۵) این تصویب‌نامه اختصاص می‌یابد و تأمین برق و آب پس از سه سال ممنوع می‌باشد.

تبصره ۲- تحویل سوخت مایع به کشاورزان موضوع این بند توسط وزارت نفت، بیش از مقدار سوخت تحویلی در سال ۱۳۹۶ به هر مورد مجاز نیست.

۷- وزارت نیرو در اجرای قانون تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری - مصوب ۱۳۸۹ - مکلف است نسبت به پر و مسلوب‌المنفعه نمودن چاه‌های فاقد پروانه بهره‌برداری اقدام و تسریع نماید. اختصاص و تحویل انرژی (سوخت فسیلی و برق) توسط وزارتخانه‌های نیرو و نفت به چاه‌های فاقد پروانه بهره‌برداری و بهره‌برداران غیرمجاز از آب‌های سطحی و زیرزمینی ممنوع می‌باشد.

۸- اعتبارات لازم برای اجرای مفاد این تصویب‌نامه با پیشنهاد دستگاه اجرایی ذی‌ربط در سقف اعتبارات ابلاغی برای درج در لوایح بودجه سنواتی به سازمان برنامه و بودجه کشور پیشنهاد می‌شود.

۹- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع این تصویب‌نامه مکلفند گزارش اقدامات خود را در مقاطع زمانی سه ماهه به دبیرخانه کارگروه ملی سازگاری با کم آبی ارائه نمایند. دبیرخانه کارگروه یادشده مکلف است گزارش انجام هر یک از این بندها را در مقاطع زمانی سه ماهه به کارگروه مذکور ارائه نماید.

اسحاق جهانگیری

معاون اول رئیس جمهور

رونوشت با توجه به اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به انضمام تصویر نامه اشاره شده در متن برای اطلاع ریاست محترم مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شود.

اسحاق جهانگیری

معاون اول رئیس جمهور